

Sygn. akt IV Ca 29/14

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lutego 2014r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Jastrzębski

Sędziowie SO: Dorota Curzydło, Mariola Watemborska (spr.)

Protokolant: sekr. sąd. Agnieszka Urbanowicz

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2014r.

w Słupsku

na rozprawie

sprawy z wniosku (...)w C.

z udziałem L. C.

o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu

na skutek apelacji uczestniczki postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Chojnicach

z dnia 27 listopada 2013r.

sygn. akt III RNs 266/12

postanawia:

oddalić apelację.

Sygn. akt IV Ca 386/13

UZASADNIENIE

Wnioskiem z 30 listopada 2012 r. złożony w Sądzie Rejonowym w Chojnicach, (...)w C. zażądała zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego uczestniczki L. C. w trybie stacjonarnym.

W uzasadnieniu swego żądania wskazała, w oparciu o informacje uzyskane od córki uczestniczki, że uczestniczka nadużywa alkoholu, pijąc ciągami i swoim zachowaniem powoduje rozkład pożycia rodzinnego. Wnioskodawca wskazał także, że uczestniczka zaprzeczyła, by w ogóle piła alkohol, jednak w 10 sierpnia 2012 r. przedłożyła kartę uczestnictwa w terapii odwykowej. Ponadto wnioskodawca wskazał, że biegli w sporządzonej przez siebie opinii – z uwagi na odmowę udzielania przez L. C. odpowiedzi na zadawane pytania – podali, iż nie są w stanie określić, czy uczestniczka jest uzależniona od alkoholu i zaproponowali obserwację w warunkach szpitala psychiatrycznego.

Na rozprawie w dniu 19 marca 2013 r. uczestniczka L. C. oświadczyła, iż nie jest prawdą, że nadużywała alkoholu, zaprzeczyła jakoby potrzebowała leczenia odwykowego. Podniosła ponadto, że pozostaje w konflikcie z córką – a ta

wraz z ojcem (mężem uczestniczki) bezpodstawnie ją pomawia. Na rozprawie w dniu 27 listopada 2013 r. uczestniczka wniosła o oddalenie wniosku i takie stanowisko podtrzymała do końca postępowania.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że uczestniczka L. C., pozostaje w związku małżeńskim z H. C., z którym wspólnie zamieszkuje. Razem z małżonkami C. mieszka także ich wspólny niepełnosprawny syn T. C.. Uczestniczka postępowania utrzymuje się obecnie z emerytury.

Ustalił także Sąd I instancji, że L. C. notorycznie nadużywa alkoholu – przeważnie pije piwo, niekiedy mocniejsze alkohole. Stara się ukrywać ten fakt przed otoczeniem. Gdy jest nietrzeźwa staje się agresywna, wyzywa najbliższych, grozi pobiciem, prowokuje sprzeczki i awantury. W jej miejscu zamieszkania kilkakrotnie interweniowała policja. L. C. w szczególności agresywnie reaguje na zwracane jej uwagi, by zaprzestała spożywania alkoholu; zaprzecza wówczas oczywistym faktom związanym ze spożywaniem alkoholu. Negatywne zachowania uczestniczki przenosi się także na niepełnosprawnego syna T. C., który pod jej wpływem również staje się agresywny.

Z dalszych ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że w okresie od 13 lipca 2012 r. do 18 lutego 2013 r. L. C. uczestniczyła w terapii odwykowej na oddziale dziennym (...) w C.; mimo tego nie zaniechała spożywania alkoholu – piła zresztą także w czasie terapii.

L. C. cierpi na zespół zależności alkoholowej, o którym świadczy brak kontroli ilości i sytuacji spożywania alkoholu, niemożność powstrzymania się od picia, zaniedbywanie alternatywnych do picia przyjemności i zachowań oraz picie alkoholu mimo wiedzy o jego szkodliwych skutkach zdrowotnych i społecznych. Uczestniczka wykazuje się brakiem krytycyzmu wobec swoich zachowań, nie ma motywacji do leczenia i chęci do utrzymania abstynencji, ignoruje fakty dotyczące patologicznego używania alkoholu. W konsekwencji nie rokuje ona zaprzestania nadużywania alkoholu i konieczna jest jej terapia w trybie stacjonarnym.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że wniosek zasługuje na uwzględnienie w całości. W ocenie Sądu na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie ustalono, że uczestniczka postępowania L. C. nadużywa alkoholu, po spożyciu którego staje się agresywna. Fakt uzależnienia L. C. od alkoholu niezbicie stwierdzili powołani do sprawy biegli wskazując, w bardzo szczegółowej i rozbudowanej opinii na szereg objawów potwierdzających powyższą tezę.

Sąd, w oparciu o przeprowadzone w sprawie dowody, ustalił, że zachowania L. C. pod wpływem alkoholu powoduje rozkład życia rodzinnego. Ilekroć bowiem uczestniczka upije się, co zdarza się często, staje się agresywna. Prowokuje awantury, wyzywa domowników, stawia im absurdalne zarzuty, a jej negatywne zachowania rozbijają atmosferę domową oraz przekładają się na zachowania niepełnosprawnego syna, który także staje się wówczas agresywny.

Swoje rozważania Sąd I instancji oparł na treści art. 24 i art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zgodnie z którymi do poddania się leczeniu odwykowemu w warunkach stacjonarnych lub niestacjonarnych, zobowiązać można te osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój porządek publiczny.

W ocenie Sądu nie ma wątpliwości, że L. C. jest osobą uzależnioną od alkoholu, o czym świadczą dowody zebrane w sprawie powołane powyżej. Zdaniem Sądu uczestniczka postępowania należy do osób wymienionych w art. 24 wyżej powołanej ustawy, albowiem przez nadużywanie alkoholu powoduje rozkład życia rodzinnego, zakłóca prawidłowe funkcjonowanie rodziny, utrudnia wspólne zamieszkiwanie męża i syna.

Sąd uznał przy tym, wydając w dniu 27 listopada 2013r. postanowienie, mocą którego zobowiązał uczestniczkę postępowania L. C. do poddania się leczeniu w stacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego, że tylko takie leczenie jest w stanie dać uczestniczce szansę na skuteczną terapię (poddana bowiem w nieodległej przeszłości leczeniu otwartemu – dobrowolnemu – nie zaniechała spożywania alkoholu) i pozwoli odbudować zniszczone relacje z rodziną,

przy czym pozytywnym wzmocnieniem dla uczestniczki winien być przykład jej męża, który po przymusowej terapii w warunkach zamkniętych zaprzestał spożywania alkoholu.

Rozstrzygnięcie to zostało zakwestionowane przez uczestniczkę L. C., która wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia ewentualnie o zmianę postanowienia poprzez oddalenie wniosku o zastosowanie wobec niej obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu bądź też ewentualnie o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez orzeczenie o zobowiązaniu L. C. do poddania się leczeniu w niestacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego.

Apelująca uczestniczka zarzuciła zaskarżonemu postanowieniu:

- naruszenie art. 24 w zw. z art. 26 § 1 ustawy z dnia 26 października 1982r. – o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, poprzez ich zastosowanie, gdzie nie zostały spełnione przesłanki konieczne do orzeczenia wobec niej poddania się leczeniu w stacjonarnym lub niestacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego;
- naruszenia art. 5 Kodeksu postępowania cywilnego, poprzez brak pouczenia uczestniczki postępowania o przysługujących jej prawach co do czynności procesowych, uczestniczka nie wiedziała bowiem, że może wnieść zastrzeżenia co do opinii sądowej złożonej w sprawie;
- naruszenie art. 233 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, charakteryzujące się wybiórczym potraktowaniem twierdzeń i dowodów przedstawionych w sprawie oraz dowolną ocenę zgromadzonego w postępowaniu materiału dowodowego, ponadto, zdaniem apelującej zostały przekroczone granice swobodnej oceny dowodów. Skutkowało to błędnym ustaleniem stanu faktycznego i pominięciem przez Sąd okoliczności, które miały decydujące dla wnioskodawczyni znaczenie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestniczki postępowania jako bezzasadna nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy wydał słuszne rozstrzygnięcie oparte na prawidłowo ustalonym stanie faktycznym oraz dokonanych na jego podstawie rozważaniach prawnych wynikających z właściwie zastosowanych przepisów prawa. Sąd II instancji w pełni podziela i przyjmuje za własne wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia ustalenia Sądu I instancji oraz dokonaną przez ten Sąd ocenę prawną.

W pierwszej kolejności wskazać jednak należy, że mając na uwadze treść art. 382 kpc, sąd apelacyjny ma nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17.04.1998r., II CKN 704/97, OSNC 1998 nr 12, poz. 214). Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest przedłużeniem procesu przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo.

Odnosząc się natomiast do zarzutów zawartych w apelacji, należy w pierwszej kolejności rozważyć zarzuty formalne, ponieważ ich wynik determinował zaproponowaną przez Sąd meriti ocenę prawną. W tym zakresie istotny jest zarzut odnoszący się do naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu art. 233 § 1 k.p.c. Przepis ten stanowi, że Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. W tym miejscu wskazać należy, że swobodna ocena dowodów odnosi się do wyboru określonych środków dowodowych i do sposobu ich przeprowadzenia. Mają być one ocenione konkretnie i w związku z całym zebrany materiał dowodowy. Jest to podstawowym zadaniem sądu orzekającego, wyrażającym istotę sądenia, a więc rozstrzygnięcia kwestii spornych w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania sędziego przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału (patrz: orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 1996 r., II CRN 173/95, nie publ.). W orzeczeniu z dnia 10.06.1999 r. (II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000, nr 17, poz. 655) Sąd Najwyższy stwierdził, że normy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia

życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wążąc ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Swobodna ocena dowodów nie może być jednak całkowicie dowolna.

W doktrynie i orzecznictwie formułowane są reguły ocenne, które mają pomóc sędziemu, a wyprowadzane są przede wszystkim z prawidłowej wykładni obowiązujących postępowaniu dowodowym przepisów. Granice jej wyznaczają trzy czynniki: logiczny, ustawowy i ideologiczny (patrz: Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego, pod red.T. Erecińskiego, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1997, starszawa 1997, str. 379 i nast.]. Pierwszy z tych czynników oznacza, iż sąd ma obowiązek wyprowadzenia z materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych, bowiem własne przekonanie sądu nie może naruszać zasady logicznego powiązania wniosków z zebrany w sprawie materiałem. Sąd może dawać wiarę tym lub innym dowodom, czy świadkom, czyli swobodnie oceniać ich zeznania, nie może jednak na tle tych zeznań budować wniosków, które z nich nie wynikają. Zasada ta ujęta jest w ramy proceduralne, tzn. musi odpowiadać pewnym warunkom określonym przez prawo procesowe (czynnik ustawowy), co oznacza, że sąd może oprzeć swe przekonanie jedynie na dowodach prawidłowo przeprowadzonych, z zachowaniem wymagań dotyczących źródeł dowodzenia oraz zasady bezpośredniości oraz że ocena dowodów musi być dokonana na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego. Nadto sąd zobowiązany jest przeprowadzić selekcję dowodów, tj. dokonać wyboru tych, na których się oparł i ewentualnie odrzucić inne, którym odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. Wiąże się to z obowiązkiem należytego uzasadnienia orzeczenia (por. art.328 § 2 kpc). Uważa się także, iż granice swobodnej oceny dowodów warunkuje także czynnik ideologiczny, tj. poziom świadomości prawnej sędziego oraz obowiązujące w danym momencie poglądy na sądowe stosowanie prawa. Obok znajomości przepisów, doktryny i orzecznictwa na postępowanie sędziego i sposób oceny przez niego różnych środków dowodowych wpływają także informacje dotyczące różnych faktów życia społecznego, jego ogólna kultura prawna, jak również system pozaprawnych reguł i ocen społecznych, do których odsyłają przepisy obowiązującego prawa. Przysługujące sądowi prawo swobodnej oceny dowodów musi być tak stosowane, aby prawidłowość jego realizacji mogła być sprawdzona w toku instancji. Ale skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmienną ocenę niż ocena sądu (vide: SN w orzeczeniach: z 6 listopada 1998 r., II CKN 4/98 nie publ., z 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/00, „Wokanda” 2000, nr 7, poz. 10, i z 5 sierpnia 1999 r., II UKN76/99, OSNAPiUS 2000, nr 19, poz. 732).

Powyzsze teoretyczne rozważania prawne, stanowiące swoisty wzór prawidłowego orzekania przez Sąd, wymagają przeniesienia na grunt niniejszej sprawy. Zdaniem Sądu drugiej instancji, apelująca L. C., nie wykazała aby Sąd I instancji wydając zaskarżone postanowienie dopuścił się nadużycia zasady swobodnej oceny dowodów oceniając te dowody w sposób dowolny i niezgodny z zasadami logiki. Z uzasadnienia orzeczenia Sądu Rejonowego wynika, iż wydając zaskarżone rozstrzygnięcie sąd miał na względzie całość zebranego w sprawie materiału dowodowego w postaci, dokumentów znajdujących się w aktach szkody, zeznań świadków i przesłuchania uczestniczki postępowania oraz dowód z opinii biegłych. Oceniając ich wiarygodność i moc dowodową Sąd I instancji nie dopuścił się naruszenia ani reguł logicznego myślenia, ani zasad doświadczenia życiowego, zaś wysnuwanie odmiennych wniosków przez apelującą nie jest uprawnione.

Zdaniem Sądu Okręgowego, słusznie Sąd I instancji zauważył, iż zgodnie z treścią art. 24 i art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, do poddania się leczeniu odwykowemu w warunkach stacjonarnych lub niestacjonarnych, zobowiązać można te osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój porządek publiczny i że uczestniczka postępowania należy do w/w kręgu osób.

W ocenie Sądu Odwoławczego Sąd I instancji prawidłowo ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy i właściwie ustalił, że uczestniczka postępowania L. C. należy do osób wymienionych w art. 24 powołanej wyżej ustawy,

albowiem poprzez nadużywanie alkoholu powoduje rozkład pożycia rodzinnego, jej zachowanie źle wpływa na postawę niepełnosprawnego, dorosłego syna.

Za nietrafny należy uznać zarzut apelującej, iż Sąd Rejonowy dopuścił się naruszenia przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, gdyż nie zostały spełnione przesłanki z art. 24 i 26 w/w ustawy, konieczne do orzeczenia poddania się leczeniu w stacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego.

W ocenie Sądu Okręgowego zebrany w sprawie materiał dowodowy w szczególności opinia biegłych: psychiatry K. D. i psychologa A. Z. jednoznacznie wskazuje na to, że uczestniczka postępowania L. C. cierpi na zespół zależności alkoholowej, zaś z uwagi na brak krytycyzmu wobec swoich zachowań i brak motywacji do leczenia uczestniczka winna zostać zobowiązana do leczenia przeciwalkoholowego w trybie stacjonarnym.

Zdaniem Sądu Okręgowego Sąd I instancji, wydając zaskarżone postanowienie prawidłowo oparł się na ustaleniach i wnioskach zawartych w tejże opinii, która została sporządzona przez osoby całkowicie niezależne od stron, posiadające odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie.

Ponadto sam fakt, że w dniu poddania uczestniczki badaniom przez biegłych (o godzinie 12.00) uczestniczka znajdowała się pod wpływem alkoholu – na co zwrócili uwagę Policjanci konwojujący uczestniczkę do miejsca badania oraz sami biegli wyczuwając od niej ostry zapach alkoholu (vide: pismo psychologa A. Z. z dnia 28 września 2013r. k. 89 akt) – świadczy o tym, że uczestniczka nie jest w stanie kontrolować ilości spożywanego alkoholu. Tym bardziej, że uczestniczka postępowania miała świadomość toczącego się z jej udziałem postępowania sądowego jak również знаła treść postanowienia z dnia 26 sierpnia 2014r., którym to postanowieniem Sąd Rejonowy w Chojnicach zarządził ponowne badanie uczestniczki przez biegłych.

Zauważyć ponadto należy, że także przeprowadzony przez kuratora zawodowego A. P. wywiad środowiskowy potwierdza fakt nadużywania alkoholu przez uczestnika postępowania. Kurator kilkakrotnie bezskutecznie starał się skontaktować z uczestniczką, gdy ją w końcu zastał w miejscu zamieszkania w dniu 4 lutego 2013r. ok. godz. 17.30 jej wypowiedzi były chaotyczne i niespójne, wyczuwalna była od niej wyraźna woń alkoholu.

W ocenie Sądu Okręgowego także druga przesłanka z art. 24 ustawy z dnia 26 października 1982r. została w odniesieniu do uczestniczki postępowania spełniona tj. nadużywanie alkoholu przez uczestniczkę powoduje rozkład życia rodzinnego. Na potwierdzenie powyższych okoliczności najistotniejszy wpływ mają zeznania osób bliskich uczestniczki w szczególności córki, która choć nie mieszka od 3 lat z matką, w ocenie sądu jest w stanie racjonalnie ocenić wpływ zachowania matki na sytuację rodzinną rodziny C.. To właśnie troska o zdrowie matki i właściwe relacje rodzinne B. W. - córka uczestniczki zwróciła się z wnioskiem do (...) w C. o leczenie odwykowe matki. Uczestniczka postępowania pod wpływem alkoholu staje się agresywna, wszystkich wyzywa, ubliża. Córce, która była w ciąży groziła - pod wpływem alkoholu - że ją zepchnie ze schodów. Przede wszystkim jednak – na co zwracają uwagę świadkowie - zachowanie uczestniczki ma niewątpliwie szkodliwy i zły wpływ na zachowanie niepełnosprawnego syna T., który pod wpływem nietrzeźwej matki także staje się agresywny, „nie daje do siebie dotrzeć”. B. W. obawia się, że może dojść do tragedii.

Mając na uwadze powyższe, uznać należy, że istniały przesłanki do tego, aby zobowiązać uczestniczkę do poddania się leczeniu w stacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego.

Zgodzić się co prawda należy z apelującą, że sąd nie pouczył w trybie art. 5 kpc uczestniczki postępowania o czynnościach procesowych, które powinna podjąć, jeśli nie zgadza się z wnioskiem o przymusowe leczenie odwykowe lecz nie ulega wątpliwości, że uczestniczce postępowania została doręczona opinia biegłych, z którą mogła swobodnie się zapoznać i w przypadku, gdy się z nią nie zgadzała mogła ją kwestionować. Zauważyć przy tym należy, że zgodnie z treścią art. 5 kpc sąd może (a nie musi) w razie uzasadnionej potrzeby udzielić stronom i uczestnikom postępowania działającym w sprawie bez fachowego pełnomocnika niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych. Sąd Rejonowy takiej potrzeby w przedmiotowej sprawie nie dostrzegł.

Zauważyć przy tym należy, że przed dopuszczeniem dowodu z przesłuchania uczestniczki postępowania na okoliczność nadużywania alkoholu, Sąd I instancji zwrócił się z zapytaniem do uczestniczki postępowania czy składa dalsze wnioski dowodowe – ona takich wniosków nie złożyła, co zostało odnotowane w protokole rozprawy z dnia 27 listopada 2013r. Uznać zatem należy, że nie domagała się ona poddania jej badaniom przez innych biegłych.

Nie można podzielić stanowiska apelującej, że skierowanie jej na leczenie odwykowe może spowodować zakłócenia w funkcjonowaniu rodziny poprzez to, że jedynie ona sprawuje bezpośrednią opiekę nad niepełnosprawnym pełnoletnim synem. Jak wynika z zeznań męża uczestniczki T. C. nie wymaga specjalnej opieki, jest samodzielny, ewentualną opiekę nad nim może, w okresie pobytu uczestniczki w zakładzie leczenia odwykowego, sprawować ojciec tj. H. C., który obecnie przebywa na emeryturze.

Z uwagi na powyższe z mocy art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 kpc Sąd II instancji oddalił apelację uczestniczki uznając, że jest ona bezzasadna.